

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 6 czerwca 2022 r.

Pozycja 111

POSTANOWIENIE z dnia 13 kwietnia 2022 r. Sygn. akt Ts 137/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej G.D. o zbadanie zgodności:

§ 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) w zakresie, w jakim „nie przewiduje, że «wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu»”, z art. 32 ust. 1 zdanie drugie, art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 10 maja 2021 r. (data nadania), działający we własnym imieniu radca prawny G.D. (dalej: skarżący) wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżący został ustanowiony kuratorem dla nieznanej z miejsca pobytu strony pozwanej w sprawie o zapłatę, wytoczonej przez bank.

Wyrokiem z 14 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w N.:

- zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 95 678,65 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty (punkt I);
- zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 16 843 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (punkt II);
- przyznał skarżącemu kwotę 6 642 zł, w tym kwotę 1 242 zł podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia.

Na skutek apelacji wniesionej przez skarżącego Sąd Apelacyjny w K. w wyroku z 4 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]):

– zmienił orzeczenie sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił powództwo, przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N. na rzecz skarżącego wynagrodzenie w kwocie 6 642 zł, w tym kwotę 1 242 zł podatku od towarów i usług, oraz nakazał pobrać od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N. kwotę 6 642 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (punkt 1);

– przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N. na rzecz skarżącego wynagrodzenie w kwocie 1 620 zł (punkt 2);

– nakazał pobrać od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w N. kwotę 2 620 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (punkt 3).

Sąd drugiej instancji stwierdził w uzasadnieniu swojego orzeczenia, że wynagrodzenie kuratora strony nieznannej z miejsca pobytu nie może zostać powiększone o należny podatek od towarów i usług, albowiem nie ma ku temu podstaw w obowiązujących przepisach prawnych. Oznacza to, że kwota wynagrodzenia kuratora zawiera w sobie należny podatek.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący poinformował, że w obecnym stanie prawnym rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji w zakresie punktu 2 jest ostateczne, niemniej jednak wywiódł od niego zażalenie, które do czasu wniesienia skargi do Trybunału nie zostało rozpoznane.

2. Skarżący podniósł, że „na skutek braku (pominięcia) w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) normy prawnej przewidującej obowiązek powiększania wynagrodzenia kuratora obowiązującego do rozliczenia podatku od towarów i usług [...] o stawkę tego podatku, w odniesieniu do skarżącego naruszone zostały zasady:

1) równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 zd. 2 Konstytucji) poprzez przyznanie skarżącemu wynagrodzenia niepowiększonego o stawkę podatku VAT, w sytuacji gdy innym uczestnikom postępowań (radcom prawnym z urzędu, adwokatom z urzędu, biegłym sądowym, tłumaczom przysięgłym, mediatorom, kuratorom ustanowionym dla osób prawnych, kuratorom na gruncie rozporządzenia z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej; Dz. U. poz. 1476) działającym na zlecenie władzy publicznej (sądu) za wykonaną pracę przysługuje wynagrodzenie powiększone o stawkę podatku od towarów i usług, w sytuacji gdy są obowiązani do jego rozliczenia:

2) ochrony wynagrodzenia (art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji) poprzez przyznanie wynagrodzenia należnego skarżącemu za postępowanie apelacyjne niepowiększonego o stawkę podatku VAT, co spowodowało, że skarżący był obowiązany do rozliczenia tego podatku z własnego wynagrodzenia, a więc zostało ono pomniejszone o 23% (tj. o 302,93 zł). Jednocześnie do ograniczenia w zakresie ochrony wynagrodzenia skarżącego doszło nie na skutek regulacji ustawowej, lecz w oparciu o przepisy rozporządzenia i przy braku przesłanek umożliwiających wprowadzenie ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw;

3) związania delegacją ustawową (art. 92 ust. 1 Konstytucji) poprzez doprowadzenie do zmiany podmiotu obciążonego podatkiem od towarów i usług, w sytuacji gdy art. 9 [pkt] 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 755 ze zm. [...]) upoważniał Ministra Sprawiedliwości jedynie do określenia w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie, co spowodowało, że to nie nabywca usług, lecz skarżący świadczy usługi (w postaci pełnienia funkcji kuratora pozwanej nieznannej z miejsca pobytu) stał się podmiotem obowiązującym do poniesienia podatku od towarów i usług;

4) nakładania podatków w drodze ustawy (art. 217 Konstytucji) poprzez obciążenie skarżącego w drodze rozporządzenia podatkiem od towarów i usług od wykonanej przez niego usługi, w sytuacji [gdy] podatek ten winien obciążać ostatecznego nabywcę usługi, a dla skarżącego podatek ten powinien mieć charakter neutralny” (s. 3 uzasadnienia skargi konstytucyjnej – pisownia oryginalna).

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 10 czerwca 2021 r. (którego odpis został doręczony skarżącemu 22 czerwca 2021 r.) – na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) – skarżący został wezwany do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie odpisu lub poświadczonego za zgodność z oryginałem wyroku Sądu Okręgowego w N. z 14 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]) wraz z czterema kopiami.

Skarżący wykonał powyższe zarządzenie w piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału 23 czerwca 2021 r. (data nadania).

4. We wniesionym do Trybunału 3 grudnia 2021 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżący poinformował, że postanowieniem z 9 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. odrzucił zażalenie skarżącego na punkt 2 wyroku tego sądu z 4 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]), uznawszy że przepisy procedury cywilnej nie dają podstaw do kwestionowania rozstrzygnięcia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora nieznanej z miejsca pobytu strony w postępowaniu apelacyjnym.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. W niniejszej sprawie przedmiotem zaskarżenia uczyniono § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536). Przepis ten ma następujące brzmienie:

„1. Wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej „kuratorem”, ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny – w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł.

2. Wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w przepisach, o których mowa w ust. 1, ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju.

3. Wysokość wynagrodzenia w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w kwocie wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej wskazanych stawek minimalnych, jeżeli uzasadnia to:

- 1) nakład pracy kuratora, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie się do działania w postępowaniu, liczba stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie;
- 2) wartość przedmiotu sporu;
- 3) stopień zawiłości sprawy”.

Jako wzorce kontroli powołano art. 32 ust. 1 zdanie drugie, art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Skarga konstytucyjna została sporządzona przez występującego we własnym imieniu radcę prawnego (art. 44 ust. 1 *in fine* u.o.t.p.TK), a skarżący:

- dochował terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 4 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]) wraz z uzasadnieniem został doręczony skarżącemu 17 lutego 2021 r., a skarga została wniesiona do Trybunału 10 maja 2021 r.;

- wyczerpał przysługującą mu drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), gdyż wskazane wyżej orzeczenie jest niezaskarżalne w trybie zwykłych środków odwoławczych;

- określił przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK);

- wskazał, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK);

- przedstawił uzasadnienie sformułowanych przez niego zarzutów (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

Trybunał stwierdza także, że analizowana skarga nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, a postawione w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowiono jak w sentencji.